

УДК 349.4

Ярослава Лисенко,аспірантка кафедри трудового, земельного
та екологічного права юридичного факультету
Київського національного університету імені Тараса Шевченка**РЕАЛІЗАЦІЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ЮРИСДИКЦІЙНИХ НОРМ
У ПОЗАСУДОВОМУ ПОРЯДКУ
ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ***

Стаття присвячена комплексному аналізу сучасних теоретичних і практичних проблем реалізації земельних юрисдикційних норм у позасудовому порядку органами місцевого самоврядування. Досліджується правове регулювання повноважень органів місцевого самоврядування щодо розгляду земельних спорів, аналізуються земельні спори, які можуть вирішувати органи місцевого самоврядування. Особлива увага приділена порядку вирішення земельних спорів органами місцевого самоврядування. На основі здійсненого наукового аналізу автор звертає увагу на те, що даний порядок потребує ретельного уточнення і доопрацювання.

Ключові слова: земельні юрисдикційні правовідносини, вирішення земельних спорів органами місцевого самоврядування, провадження з позасудового вирішення земельних спорів.

Відповідно до ч. 1 ст. 158 Земельного кодексу України органами, які вирішують земельні спори, є суди, органи місцевого самоврядування та органи виконавчої влади з питань земельних ресурсів. Отже, земельні спори вирішуються як у судовому, так і в позасудовому порядку. Надмірна завантаженість судів не дає їм можливості оперативного вирішувати земельні спори, здійснювати захист земельних прав. Одним із шляхів розв'язання цієї проблеми є розвиток саме позасудових форм вирішення земельних спорів.

Проблеми вирішення земельних спорів органами місцевого самоврядування в Україні досліджували представники вітчизняної науки земельного права, а саме: В. І. Андрейцев, Г. І. Балюк, А. П. Гетьман, І. І. Каракаш, Т. Г. Ковальчук, М. В. Краснова, П. Ф. Кулинич, Л. В. Лейба, В. Л. Мунтян, А. М. Мірошніченко, В. В. Носік, В. І. Семчик, Ю. С. Шемшученко, М. В. Шульга, В. З. Янчук та інші. Проте, незважаючи на досить велику кількість робіт з цієї проблематики, не

здійснено комплексного дослідження реалізації земельних юрисдикційних норм у позасудовому порядку органами місцевого самоврядування за чинним законодавством України, що і є метою даної статті.

**Проблема визначення
і розмежування повноважень****

Розглядаючи питання реалізації земельних юрисдикційних норм у позасудовому порядку органами місцевого самоврядування, слід зазначити, що в науковій доктрині позасудовий порядок іноді ще називають адміністративним порядком. Також в юридичній літературі при дослідженні, наприклад, еколого-правових спорів, до яких, до речі, належить і певна частина земельних спорів, висловлювалася думка про те, що цей порядок вирішення правильніше було б назвати «еколого-процесуальний порядок розв'язання екологічних спорів» [1]. Оскільки на даний час загальноприйнятого терміна щодо вирішення зе-

* Рекомендовано до друку кафедрою трудового, земельного і екологічного права юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

** Внутрішню рубрикацію тексту (підзаголовки) здійснено редакцією.

мельних спорів уповноваженими органами не знайдено, вважаємо, що доцільним є застосування терміна «позасудовий порядок».

У земельно-правовій літературі існує думка, що позасудовий порядок вирішення земельних спорів базується на конституційному положенні (ст. 40 Конституції України) про можливість звернення до органів державної виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та інших спеціально уповноважених органів із заявою (клопотанням) про усунення шкідливих дій (бездіяльності), що порушують будь-які, в тому числі й земельні, права [2]. На нашу думку, ст. 40 Конституції України передбачає лише можливість звернення до органів державної влади та органів місцевого самоврядування про усунення порушень земельних прав. Відповідні положення щодо можливості реалізації громадянами свого права на звернення за захистом до уповноважених органів передбачені також Законом України «Про звернення громадян» від 02.10.1996 р. № 393/96-ВР. Що ж стосується можливості вирішення спорів, зокрема земельних, органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, то, на жаль, Конституція України таких повноважень не передбачає.

Повноваження органів місцевого самоврядування щодо вирішення земельних спорів прямо передбачені в Земельному кодексі України. Відповідно до чинного ЗК України уповноваженими органами місцевого самоврядування, які наділені повноваженнями вирішувати земельні спори, є обласні ради (п. «з» ст. 8), Київська та Севастопольська міські ради (п. «л» ст. 9), районні ради (п. «е» ст. 10), сільські, селищні, міські ради (п. «й» ст. 12), а також районні ради у містах у разі надання їм таких повноважень відповідними міськими радами (ст. 11). Зі місту ст. 26 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР випливає що відповідна сільська, селищна, міська рада може делегувати зазначені повноваження своєму виконавчому органу. Підтвердженням цьому є положення, зафіксоване в ст. 33 зазначеного Закону, згідно з яким до повноважень, делегованих виконавчим органам сільських, селищних, міських рад, належить вирішення земельних спорів у порядку, встановленому законом.

Що ж стосується обласних, Київської та Севастопольської міських, районних, районних у містах рад, то Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» повноваження щодо вирішення земельних спорів не визначає ні як виключне, ні як таке, що може бути делеговане виконавчому органу ради чи місцевій державній адміністрації. В науковій літературі це питання пропонується врегулювати за аналогією: обласні, Київська й Севастопольська міські, районні, районні у містах ради свої повноваження щодо вирішення земельних спорів можуть делегувати своїм виконавчим органам [3].

У зв'язку з множинністю органів місцевого самоврядування, які наділені земельним законодавством повноваженнями розглядати земельні спори, постає запитання: рада якого рівня має необхідні повноваження щодо вирішення конкретного спору? Отже, в сучасних умовах практичної значимості набуває проблема чіткого визначення та розмежування повноважень щодо вирішення земельних спорів між відповідними органами місцевого самоврядування, оскільки повноваженнями щодо вирішення земельних спорів наділені ради усіх рівнів.

Відповідно до ч. 3 ст. 158 ЗКУ органам місцевого самоврядування підвідомчі земельні спори, що виникають у межах населених пунктів щодо меж земельних ділянок, які перебувають у власності і користуванні громадян, та додержання громадянами правил добросусідства, а також спори щодо розмежування меж районів у містах.

Таким чином, аналізуючи земельні спори, які вирішують органи місцевого самоврядування, можна виділити їх певні риси. По-перше, ради наділені повноваженнями щодо вирішення земельних спорів, які виникають лише в межах населених пунктів (підвідомчих територій). Фактично йдеться, насамперед, про землі, що є об'єктом недержавної власності, тобто про спори, які стосуються земель комунальної та приватної власності. По-друге, ці спори стосуються вичерпного кола суб'єктів, тобто спори, які виникають головним чином за участю фізичних осіб. По-третє, земельні ділянки, з приводу яких виникають спори, незалежно від їх цільового призначення, повинні знаходитися у власності чи користуванні конкретних громадян.

Окремо звернемо увагу на те, що зе-

мельні спори в межах населених пунктів щодо меж земельних ділянок, які перебувають у власності чи користуванні громадян, не випадково віднесені до юрисдикції рад. Органи місцевого самоврядування надають згоду на розробку проектів відведення ділянок і приймають рішення про їх надання. Відповідно, вони є первинною ланкою в довгому ланцюжку оформлення прав на земельну ділянку. Підкреслимо, що спори щодо меж не є спорами щодо прав на ділянку як таку. Спори з приводу володіння, користування й розпорядження земельними ділянками, що перебувають у власності громадян і юридичних осіб, а також спори щодо розмежування територій сіл, селищ, міст, районів та областей вирішуються виключно судом. Отримавши заяву про розгляд такого спору, рада (її виконавчий орган) зобов'язана відмовити в її розгляді.

Слід зазначити, що положення ч. 3 ст. 158 ЗКУ в земельно-правовій доктрині підлягають критиці та розширеному тлумаченню [4]. Так, убачається невдалим поняття «земельні спори у межах населених пунктів щодо меж земельних ділянок...», адже малися на увазі, вочевидь, не «спори в межах населених пунктів», а спори щодо «меж земельних ділянок, розташованих в межах населених пунктів». Крім того, А. М. Мірошниченко наголошує на відсутності чіткого змісту поняття «спори ... щодо меж земельних ділянок», оскільки при бажанні конкретний спір може бути витлумачений і як суперечка щодо меж земельних ділянок, і як спір з приводу володіння та користування земельною ділянкою, що за формальними ознаками може бути предметом розгляду виключно у суді відповідно до ч. 2 ст. 158 ЗКУ [5].

У земельно-правовій літературі зазначається, що вирішення спорів щодо розмежування меж районів у містах має суто самоврядний зміст [6], а повноваження щодо розгляду спорів про розмежування меж районів у містах має належати міській раді міста з районним поділом [7].

Недосконалість земельного законодавства з точки зору вирішення земельних спорів органами місцевого самоврядування проявляється в тому, що у законі акцентується увага лише на окремих суб'єктах — громадянах. З урахуванням того, що суб'єктами земельних відносин можуть виступати не лише громадяни

України, а й інші особи, можна допустити, що суб'єктний склад учасників земельних спорів не може обмежуватися лише громадянами України, тобто вживання у нормі терміна «громадяни» обумовлює необхідність розширеного тлумачення норми (поширення її на інших фізичних осіб) тощо [8]. Так само виникає питання щодо можливості вирішення земельних спорів органами місцевого самоврядування, якщо сторонами в цих спорах виступають юридичні особи як власники чи постійні користувачі земельних ділянок. Це питання залишається поки що відкритим.

На доктринальному рівні підкреслюється, що, незважаючи на закріплення у гл. 17 ЗК України критеріїв визначення меж земельних ділянок та змісту вимог щодо додержання правил добросусідства, вирішення межових спорів, спорів, які виникають у зв'язку з відхиленням від правил добросусідства, органами місцевого самоврядування значно ускладнюється відносною новизною таких спорів та відсутністю у законодавстві визначення поняття «добросусідство» [9].

Крім того, висловлена позиція, що закріплена в ч. 3 ст. 158 ЗК України норма майже не має практичного застосування. Враховуючи, що будь-яке рішення органу місцевого самоврядування не є остаточним і не має механізму примусового виконання, за вирішенням спору до органів місцевого самоврядування зацікавлені особи звертаються хіба що тоді, коли бажать формалізувати наявність спору, усунути можливість закриття провадження в суді через відсутність предмета спору [10].

Інші науковці підкреслюють необхідність активної участі органів місцевого самоврядування у процесі захисту земельних прав громадян та вирішенню земельних спорів [11].

На нашу думку, наділення органів місцевого самоврядування повноваженнями щодо вирішення земельних спорів було б доцільним лише у випадку відсутності у населеному пункті судової установи, у зв'язку з чим особи, чії земельні права порушені, позбавлені безперешкодної можливості звернутися до суду для вирішення земельного спору. В населених пунктах, де є судові установи, повноваження щодо вирішення земельних спорів має належати лише судам або

спеціалізованим земельним судам та третейським судам.

Стадії позасудового вирішення земельних спорів

Позасудове вирішення земельних спорів органами місцевого самоврядування здійснюється відповідно до процедури (порядку), яка чітко визначена в земельному законі. Порядок позасудового вирішення земельного спору простіший у порівнянні з процесуальним порядком здійснення правосуддя та реалізується у площині процесу, який в одних випадках вважається земельним [12], а в інших — адміністративним [13; 14]. Існують і інші точки зору, зокрема А. П. Гетьман, досліджуючи проблеми еколого-правового процесу говорить, що його складовою виступає земельний процес [15]. Слід зазначити, що всі висловлені точки зору мають раціональне зерно, хоча окремі їх положення і є дискусійними. Звичайно, не можна категорично заперечити існування земельного процесу як такого, оскільки сформувався певна група суспільних відносин — земельних. Вони виступають об'єктом самостійного правового регулювання, яке, певним чином, здійснюється завдяки земельно-процесуальним нормам. Особливість цих відносин обумовлюється наявністю самостійного об'єкта — землі, яка є специфічним об'єктом саме земельних правовідносин. Отже, і реалізовуватися ці відносини можуть завдяки земельно-процесуальним нормам у межах земельно-процесуальної процедури в площині земельного процесу.

У свій час при детальному дослідженні земельного процесу М. І. Краснов та І. О. Іконицька обґрунтували положення про те, що він є частиною державного управління земельним фондом, обов'язковою складовою якого виступає і вирішення земельних спорів [16]. В нинішніх умовах такий підхід до розуміння земельного процесу та місця в ньому вирішення земельних спорів, у межах функції державного управління землями навряд чи може бути повністю прийнятний, оскільки його правова природа та особливості обґрунтувалися в умовах виключної державної власності на землю.

Проведення з позасудового вирішення земельних спорів органами місцевого самоврядування, практична значущість

якого полягає в тому, що застосовуються матеріально-правові норми земельного права, складається з певних, здійснюваних у логічній послідовності, стадій, на яких відбувається з'ясування змісту й меж процесуальних повноважень сторін, що вступили у спір, та визначається їх обов'язкова, стосовно одна одної поведінка.

Аналіз сучасного вітчизняного земельного законодавства та доктринальних підходів дозволяє виокремити такі стадії позасудового вирішення земельних спорів: порушення позасудового провадження; підготовки матеріалів до розгляду спору; розгляд і вирішення спору по суті та винесення рішення; оскарження рішення по спору (якщо воно має місце); виконання рішення у спорі [17; 18].

У чинному земельному законодавстві перша стадія виділена як самостійна. Так, згідно зі ст. 159 Земельного кодексу України земельні спори розглядаються органами місцевого самоврядування на підставі заяви однієї із сторін у місячний строк із дня подання заяви. Отже, підставою для порушення позасудового провадження з вирішення земельного спору є подання заяви однією зі сторін до відповідної ради.

На сьогодні чинними земельним законодавством не врегульований порядок прийняття заяви, а також основні реквізити останньої та не передбачені причини відмови в прийнятті заяви або залишення її без розгляду, що гальмує в цілому здійснення належної земельно-процесуальної діяльності органами місцевого самоврядування.

На цій стадії можливі випадки, коли розгляд спору не належить до компетенції органу, до якого подана заява заінтересованою стороною. Тому необхідно передбачити норму, згідно з якою в такому разі орган місцевого самоврядування повинен вказати на цю обставину особі, що подала заяву, та направити останню за підвідомчістю до належного органу. Отже, єдиною процесуальною дією на цій стадії є прийняття заяви до розгляду та її реєстрація в журналі посадовою особою, котра отримала заяву.

З цього моменту провадження з позасудового розв'язання земельних спорів переходить до нової стадії — підготовки матеріалів до розгляду спору, що є необхідною умовою для розгляду й розв'язання земельного спору по суті. Для цього провадиться збір необхідних документів і мате-

ріалів залежно від характеру спору, виявлення всіх заінтересованих у вирішенні справи осіб, тобто виконання необхідних процесуальних дій з метою швидкого й ефективного розгляду й вирішення спору. Законодавчо даний порядок не визначений і не врегульований.

Земельним кодексом України в редакції від 13.03.1992 р. [19] для розгляду певної категорії справ було передбачено створення погоджувальних комісій (статті 107, 108). Чинний Земельний кодекс України [5] створення таких комісій не передбачає (хоча й не забороняє). На нашу думку, створення та функціонування таких комісій є доцільним, зокрема для вирішення складних спорів. Основною функцією зазначених комісій є підготовка обґрунтованого висновку стосовно спору, який розглядається. У деяких випадках комісія (або її представник) може виїжджати на місцевість із метою з'ясування фактичних обставин справи.

Законодавством має бути прямо передбачено право сторін на цій стадії клопотати про припинення розгляду спору в разі їх примирення. Орган місцевого самоврядування, що розглядає земельний спір, повинен перевірити умови примирення, якщо того потребують державні чи суспільні інтереси або охоронювані законом інтереси інших підприємств, організацій, установ або громадян.

Третя стадія (розгляд і вирішення спору по суті та винесення рішення) є головною в усій процедурі вирішення земельного спору. Визначальним у ній є забезпечення гарантій прав учасників земельного спору (як законодавче закріплення цих гарантій, так і фактичне їх здійснення). На цій стадії відбувається засідання комісії щодо розгляду земельного спору і приймається юридично значуще рішення компетентним органом, який забезпечує відновлення порушених або встановлення істинних прав і законних інтересів землевласників та землекористувачів у даному спорі.

Згідно зі ст. 159 Земельного кодексу України земельні спори розглядаються у присутності сторін, які повинні бути завчасно повідомлені про час і місце розгляду спору (за допомогою письмового повідомлення, яке вручається сторонам). Законодавче закріплення цього положення свідчить про демократичність порядку вирішення земельних спорів, за-

безпечує активну участь усіх заінтересованих осіб, гарантуючи, таким чином, сторонам реалізацію їх процесуальних прав.

Необхідно законодавчо закріпити обов'язок компетентних щодо вирішення земельних спорів державних органів повідомляти сторони про час і місце розгляду спору за 5 днів до його початку. У разі неявки однієї зі сторін (якщо від неї не надійшло офіційної згоди на розгляд спору за її відсутності) розгляд спору переноситься. При цьому немає значення, з якої причини сторона (або її представник) не з'явилася. Якщо ж від сторони надійшла офіційна згода на розгляд спору за її відсутності, то вирішення спору по суті здійснюється за її відсутності. Повторне відкладення розгляду земельного спору може мати місце лише з поважних причин. Необхідно зазначити, що перелік поважних причин, за яких можливе повторне відкладення розгляду спору, відсутній, тому «поважність» причин є оцінним поняттям і вирішується за розсудом органу, що розглядає спір. У ряді випадків розгляд і вирішення земельного спору можуть бути здійснені за відсутності однієї зі сторін, наприклад, коли сторона ухиляється від присутності при розгляді спору або якщо вона письмово повідомляє про нез'явлення або небажання брати участь у розгляді спору. Під таким ухиленням треба також розуміти неявку сторони без поважних причин при повторному виклику органу, що розглядає земельний спір.

При розгляді земельного спору по суті комісія має готувати висновок, який буде направлений головою комісії до виконавчого комітету органу, що прийматиме рішення у спорі. У висновку має бути відображено: фактичну заявлену вимогу про порушення прав та інтересів заявника; перелік матеріалів і документів, покладених в основу підготовки висновку; проект пропонованого рішення щодо земельного спору, який розглядається.

Прийняття і виконання рішення

Найважливішим моментом у стадії вирішення земельного спору органом місцевого самоврядування є прийняття рішення, яке повинне містити посилання на фактичні обставини справи й норми земельного законодавства. У рішенні має бути передбачений порядок його ви-

конання, тобто заходи щодо відновлення порушених прав і законних інтересів власників землі, землекористувачів або інших суб'єктів, що є стороною в спорі. Рішення, що приймається за результатами розгляду земельного спору, як правило, має складатися з чотирьох частин: вступної, описової, мотивувальної та резолютивної.

Важливим положенням є обов'язок органу, який прийняв рішення, ознайомити сторони зі змістом останнього. Формою такого ознайомлення є безпосередня передача прийнятого рішення сторонам. Строк передачі рішення сторонам відповідно до чинного законодавства — 5 днів із часу його прийняття. На нашу думку, було б доцільним рішення, яке стосується багатьох фізичних та юридичних осіб оприлюднювати адміністративним органом через офіційні друковані засоби масової інформації із зазначенням суті рішення, порядком ознайомлення з ним та порядком оскарження.

Рішення повинне бути виконане не раніше, ніж закінчиться строк на його оскарження в адміністративному чи судовому порядку, а у разі подання скарги — не раніше вирішення справи за скаргою. Органом, який вирішував земельний спір, як правило, надається строк для добровільного виконання рішення, що має зобов'язуючий характер або містить заборону для особи.

Після прийняття рішення провадження з позасудового розв'язання земельних спорів може (якщо сторони не згодні з рішенням) перейти до нової стадії — оскарження рішення, що передбачено п. 5 ст. 158 Земельного кодексу України. Право на оскарження рішень, прийнятих органом місцевого самоврядування, є важливою гарантією захисту інтересів власників землі, землекористувачів та орендарів землі. Чинним Земельним кодексом України передбачено, що оскарження рішень органів місцевого самоврядування в суді призупиняє їх виконання. Це положення є новелою у земельному законодавстві України. Земельний кодекс України в редакції від 13.03.1992 р. не містив такої норми, і призупинення виконання рішень відбувалося на основі ст. 113 зазначеного Кодексу.

Проведення з розв'язання земельних спорів не завершується винесенням рішення й вступом його в силу, а триває

у формі виконання рішення. Вона є самостійною стадією, на якій забезпечується фактичне відновлення прав і законних інтересів вищенаведених суб'єктів земельно-процесуальних правовідносин. Чинним Земельним кодексом України стадія виконання рішення не врегульована — лише п. 4 ст. 159 передбачено, що порядок виконання рішення має визначатися в самому рішенні, яке приймається органом місцевого самоврядування. Однак вважаємо, що Земельним кодексом України має бути встановлений порядок виконання рішення. Суб'єктами стадії виконання рішення повинні бути сторони, які брали участь у розгляді спору (вони мають бути наділені відповідними процесуальними правами, зокрема: правом заявника вимагати примусового виконання рішення після закінчення визначеного законом терміну добровільного виконання, правом заявника й відповідача бути присутніми при здійсненні виконавчих дій тощо). Хоча п. 4 ст. 161 Земельного кодексу України закріплено положення, згідно з яким виконання рішення щодо земельних спорів може бути призупинене або його строк продовжений вищестоящим органом або судом, порядок призупинення або продовження строку виконання рішень щодо земельних спорів, прийнятих органами місцевого самоврядування, чинним законодавством не врегульований.

Аналіз відповідних правових приписів, які регламентують процедуру вирішення земельних спорів у позасудовому порядку органами місцевого самоврядування, та практики їх застосування свідчить, що за структурою та змістом дана процедура потребує певного вдосконалення. Це, безсумнівно, не може не позначатися на практиці її застосування. Вважаємо, що залежно від того, який саме орган місцевого самоврядування чи державної виконавчої влади вирішуватиме земельні спори, формується і специфіка та особливості їх вирішення. Іншими словами процедура вирішення земельних спорів, наприклад органами місцевого самоврядування, має відрізнятися від вирішення земельних спорів органами державної влади. З огляду на те, що органи місцевого самоврядування і органи державної влади — це фактично різні за своїм статусом органи, а отже, розглядаючи земельні спори, названі уповноважені органи не тільки вирішу-

ють спір по суті, а й певним чином здійснюють управлінські функції у сфері використання та охорони земель.

Висновки

Таким чином, викладене свідчить, що правове регулювання порядку вирішення земельних спорів органами місцевого самоврядування потребує певного вдосконалення. Йдеться, зокрема, про необхідність у законодавчому порядку розширення обсягу прав та обов'язків учасників спору та органів, які їх розглядають; а також про визначення і закріплення процедури розгляду земельного спору окремо для органів місцевого самоврядування та для органів державної виконавчої влади з питань земельних ресурсів. Вважаємо, що при вдосконаленні процедури вирішення земельних спорів органами місцевого самоврядування, доцільно було б скористатись існуючим позитивним досвідом інших країн. Так, наприклад, Земельним кодексом В'єтнаму (ст. 135) одним із обов'язкових способів вирішення земельних спорів передбачена процедура примирення сторін, яку можна було б застосувати на початковій стадії виникнення земельного спору. Така

практика, на наш погляд, є позитивною і заслуговує на увагу в умовах незалежної України у процесі здійснення земельної реформи.

За доцільне вважаємо впровадження місцевими радами типового порядку розгляду спорів щодо меж земельних ділянок. Цим порядком необхідно передбачити: строк розгляду спору; порядок формування, склад, функції погоджувальної комісії, порядок прийняття нею рішень; форму та реквізити заяви про розгляд спору, перелік документів, що додаються до заяви; порядок проведення обстеження спірних ділянок (склад і порядок формування комісії, присутність громадськості, сторін спору, форму акта обстеження); порядок повідомлення сторін про засідання для розгляду спору, перелік осіб, що повинні бути присутні на засіданні, та порядок прийняття рішення [20].

Проведене дослідження дозволяє зробити висновок, що підхід до вирішення земельних спорів органами місцевого самоврядування та реалізація ними земельних юрисдикційних норм потребує в сьгоднішніх умовах ретельного уточнення і доопрацювання з тим, щоб вони забезпечували гарантії земельних прав суб'єктів.

ПРИМІТКИ

1. Гетьман А. П. Вступ до теорії еколого-процесуального права України : навч. посіб. для студ. юрид. спец. вузів / А. П. Гетьман ; Академія правових наук України ; Нац. юрид. академія України імені Ярослава Мудрого. — Х. : Основа, 1998. — С. 49.

2. Лейба Л. В. Правове регулювання вирішення земельних спорів : дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.06 / Л. В. Лейба ; Нац. юрид. академія імені Ярослава Мудрого. — Х., 2005. — С. 108.

3. Балюк Г. І. Вирішення земельних спорів / Г. І. Балюк // Земельний кодекс України : наук.-практ. ком. / В. І. Андрейцев, Г. І. Балюк, А. П. Гетьман [та ін.] ; В. І. Семчик (заг. ред.) ; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України ; Київський ун-т права. — 3-тє вид., перероб. і допов. — К. : Ін Юре, 2007. — С. 608.

4. Андрейцев В. І. Земельне право і законодавство суверенної України: Актуальні проблеми практичної теорії / В. І. Андрейцев. — К. : Знання, 2005. — С. 120—123.

5. Мірошніченко А. М. Земельне право України : навч. посіб. / А. М. Мірошніченко. — К. : Ін-т законодавства Верховної Ради України, 2007. — С. 358.

6. Земельне право України : підруч. / за ред. О. О. Погрібного, І. І. Каракаша. — К. : Істина, 2003. — С. 210.

7. Балюк Г. І. Зазнач. праця. — С. 609.

8. Мірошніченко А. М. Зазнач. праця.

9. Земельне право України : підруч. / за ред. О. О. Погрібного, І. І. Каракаша. — К. : Істина, 2003. — С. 210.

10. Мірошніченко А. М. Зазнач. праця.

11. Ковальський Д. В. Земельно-процесуальні правовідносини : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.06 / Д. В. Ковальський ; Нац. юрид. академія імені Ярослава Мудрого. — Х., 2006. — С. 12.

12. Краснов Н. И. Процессуальные вопросы советского земельного права / Н. И. Краснов, И. А. Иконицкая. — М. : Наука, 1975. — С. 29.
13. Додин Е. В. Доказательства в административном процессе / Е. В. Додин. — М. : Юрид. лит., 1973. — С. 11.
14. Сорокин В. Д. Административно-процессуальные отношения / В. Д. Сорокин. — Л. : Изд-во ЛГУ, 1968. — С. 70.
15. Гетьман А. П. Зазнач. праця. — С. 107.
16. Краснов Н. И. Зазнач. праця. — С. 92.
17. Гетьман А. П. Зазнач. праця. — С. 190.
18. Балюк Г. І. Зазнач. праця. — С. 612.
19. Ковальський Д. В. Зазнач. праця. — С. 10.
20. Земельное право: нормативы, комментарии. — Запорожье : Полиграф, 2004. — С. 126—127.

Лысенко Ярослава. Реализация земельных юрисдикционных норм в досудебном порядке органами местного самоуправления.

Статья посвящена комплексному анализу современных теоретических и практических проблем реализации земельных юрисдикционных норм в досудебном порядке органами местного самоуправления. Исследуется правовое регулирование полномочий органов местного самоуправления относительно рассмотрения земельных споров, анализируются земельные споры, которые могут разрешать органы местного самоуправления. Особое внимание уделено порядку разрешения земельных споров органами местного самоуправления. На основе осуществленного научного анализа автор обращает внимание на то, что данный порядок нуждается в тщательном уточнении и доработке.

Ключевые слова: земельные юрисдикционные правоотношения, разрешение земельных споров органами местного самоуправления, производство по досудебному разрешению земельных споров.

Lysenko Yaroslava. Realization of the land jurisdiction rules in extrajudicial order by the organs of local self-government.

The article deals with complex analysis of modern theoretical and practical problems of realization of the land jurisdiction rules in extrajudicial order by the organs of local self-government. Exploring the legal regulation of plenary powers of organs of local self-government of land disputes decision, the land disputes which can decide the organs of local self-government are analyzed. Particular attention is paid to the order decision of land disputes by the organs of local self-government. Based on the completed scientific analysis, the author points out, that this order needs careful clarification and revision.

Key words: land jurisdiction legal relationships, decision of the land disputes by the organs of local self-government, procedural stages of extrajudicial decision of land disputes.